

บทคัดย่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลุ่มที่ 2

(ร้อยเอ็ด สกลนคร ขอนแก่น หนองบัวลำภู เลย และนครราชสีมา)

โครงการสังเคราะห์องค์ความรู้

เรื่อง ประวัติศาสตร์ชุมชนกับการสร้างตำนานวีรบุรุษผ่านความทรงจำร่วมในเขตจังหวัด
นครราชสีมา ชัยภูมิ
Constructing Community History of Chaiyaphum and Nakhon Ratchasima Provinces
through the Heroic Legend and Collective Memory

ผู้วิจัย นางสาวอภิราตี จันทร์แสง

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิศิลป์ สืบวัฒนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาติ มณีโชติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปฐม หงษ์สุวรรณ

ปีที่พิมพ์ 2553

ประวัติศาสตร์ชาติไทยแบบเดิมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตำนานวีรบุรุษ วีรสตรีของท้องถิ่น
อย่างมีระเบียบแบบแผน ผ่านการวางแผนไตร่ตรองตามแนวคิดและหลักการ การรวมศูนย์อำนาจสู่
ส่วนกลาง (Centralization) และรัฐพยายามสร้างโมเดลไปสู่ชุมชนคล้ายหลักการของญี่ปุ่น OVOP
(One Village One Product)¹ การสร้างหลักการอย่างนี้นำมาซึ่งการพยายามหล่อหลอมความเป็นหนึ่งเดียว
ให้กับชาติ โดยมีการจินตนาการสร้างศูนย์รวมจิตใจของท้องถิ่นให้เป็นหนึ่งเดียว ด้วยอนุสาวรีย์วีรบุรุษ
ประจำเมืองขึ้นหลังการปกครอง 2475 โดยรัฐบาลมีคณะกรรมการดูแลกาอนุมัติการจัดตั้งอนุสาวรีย์
ประจำจังหวัดขึ้น ซึ่งการสร้างอนุสถานแบบนี้ได้นำมาซึ่งกระบวนการจำกัดและเบียดขับความ
หลากหลายของวัฒนธรรมและความเชื่อของท้องถิ่นและความสัมพันธ์ข้ามชุมชนอื่นไป ศาสตราจารย์
ดร. อรรถจักร นันทจักร มักใช้คำว่า “ริบอดีต” ของตำนานและความทรงจำชุมชนไป ในกรณีของท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิและนครราชสีมา อนุสาวรีย์เจ้าพ่อพระยาแล ถูกสร้างให้เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดชัยภูมิ
ซึ่งเป็นการจัดสร้างและหยิบเลือกประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางส่วนขึ้นมาเพื่อสนองนโยบายการจัดตั้งทาง
สังคม² อันเป็นหลักฐานและหลักการในการควบคุมไพร่และผู้คนในอดีตให้คิดและเชื่อเหมือนรัฐ

¹ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย : ฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. ประวัติศาสตร์ว่าด้วยความทรงจำของท้องถิ่น (ปาฐกถา โดย ศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่, 2553.

² นิธิ เอียวศรีวงศ์. ชาติไทย เมืองไทย แบบเรียนและอนุสาวรีย์ ว่าด้วยวัฒนธรรม รัฐ และรูปการจิตสำนึก. สำนักพิมพ์มติชน : กรุงเทพฯ, 2547. หน้า 86-87.

ความทรงจำร่วมของชุมชน (Collective memory) นั้น ไม่ได้ขีดเส้นแบ่งเหมือนเขตการปกครองของ
กระทรวงมหาดไทย หากแต่ความทรงจำร่วมและตำนานท้องถิ่นนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงจังหวัดชัยภูมิ
เพราะตามประวัติศาสตร์ได้ข้ามพรมแดนจังหวัด และมีวิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ ร่วมกัน ปัจจุบันนี้
การสร้างตำนานและความทรงจำร่วมมีการสร้างตามจุดมุ่งหมายของผู้ปกครอง โดยการแทรกหรือนำ
วัฒนธรรมหลวงมาสู่ท้องถิ่น และลิ้มให้ความสำคัญประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมราษฎร์อัน
เกิดจากแนวคิด ความเชื่อ พิธีกรรมตำนานและเรื่องเล่าของชาวบ้าน ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังว่าโครงการสังเคราะห์
ความรู้ เรื่อง การสร้างตำนานวีรบุรุษผ่านความทรงจำร่วมในเขตจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ จึงเป็น
ส่วนหนึ่งในการสร้างองค์ความรู้ชุดใหม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอันเกิดจากจินตนาการและสำนึก
ของชุมชน

คำสำคัญ (Keywords): ตำนาน (Legend), วีรบุรุษ (Hero), ความทรงจำร่วม (Collective Memory)